

UDK: 821.163.42.09

821.113.6.09

Stručni članak

Članak primljen: 21. ožujka 2008.

Mihaela Ćurić*

**BIBLIJSKI MOTIVI U DJELIMA
SONJE TOMIĆ I SELME LAGERLÖF**

Sažetak: Biblijski motivi mogu poslužiti kao dobar primjer u odgoju djece i upravo je to bio povod pisanju ovoga rada. U radu su zabilježeni biblijski motivi koji se javljaju u djelima *Legende o Kristu Selme Lagerlöft* i *Svjetiljčica Sonje Tomić*. Ta se djela odlikuju jednostavnošću i snažnim moralnim poticanjem. Biblijski motivi, pronađeni u tim djelima, objašnjeni su i potkrijepljeni citatima iz Novoga zavjeta. Ovaj je rad podsjetnik da djeca trebaju podlogu za budućnost dobivati iz knjiga koje su ispunjene ljubavlju i dobrom poukom.

Ključne riječi: Biblija, legende, motivi, prispodobe, sveci, Isus Krist, odgoj, pouka

UVOD

Biblijski motivi mogu poslužiti kao dobar primjer u odgoju djece. U današnje vrijeme ima mnogo crtanih filmova i časopisa koji odgoj usmjeravaju u krivome smjeru, koji zapravo uče djecu onome što nije dobro. Uzmimo samo za primjer crtane filmove s nasilnim scenama. Puno je bolji način da dijete podlogu za budućnost dobiva iz knjiga koje su prožete biblijskom tematikom, odnosno koje su ispunjene ljubavlju, dobrotom i dobrom poukom. Sonja Tomić i Selma Lagerlöf autorice su koje nam pružaju primjer dobroga odgoja i pozitivnog utjecaja na djecu. Njihova su djela poučna, ali i zanimljiva. Svojim bogatim fabulama privlače dječju pozornost. Biblijske se prispodobe mogu primijeniti i kao motivacija na satima hrvatskoga jezika što je pokazala i profesorica Marija Baličević.¹

U radu su korištene analitička, istraživačka i deskriptivna metoda, a uključene su i unutrašnje metode zapažanja, uspoređivanja i zaključivanja.

Ovaj rad započet ću riječima iz Novoga zavjeta:

*Jahve, proničeš me svega i poznaješ,
ti znaš kada sjednem i kada ustanem,
izdaleka ti već misli moje poznaješ.
Hodam li ili ležim, sve ti vidiš,*

* Mihaela Ćurić, prof., Srednja strukovna škola Braće Radića, Đakovo

¹ Marija Baličević, *Biblijske motivacije u nastavi hrvatskoga jezika*, Život i škola, br. 4, Osijek, 2000.

znani su ti svi moji putovi.
Riječ mi još nije na jezik došla,
a ti, Jahve, sve već znadeš.
S leđa i s lica ti me obuhvaćaš,
na mene si ruku svoju stavio.
Znanje to odveć mi je čudesno,
previsoko da bih ga dokučio. (PSALAM 139, 1-6)

O AUTORICAMA

Sonja Tomić

Rođena je 29. svibnja 1947. u Dubrovniku. Nakon poočimove smrti s pomajkom se odselila u Zagreb, gdje je završila četvrti razred V. gimnazije. Upisala se na Prirodoslovno-matematički fakultet u Zagrebu, a uz matematiku je upisala i dvogodišnji studij na Obiteljskom odjelu Filozofsko-teološkog instituta. 1970. godine udala se za Stjepana Tomića. 1976. godine upisala se na Filozofski fakultet u Zagrebu, a 1986. upisala je petogodišnji studij teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu.

Prvo joj je objavljeno djelo zbirka razmišljanja *Marijin križni put*. Zbirke su joj pripovjedaka: *Srce u nebu*, *Svjetiljčica*, *Božje blago*, *U iščekivanju spasitelja*. 1994. godine postala je članicom Društva hrvatskih književnika. Objavila je životopise svetaca za djecu: *Franjo mironosac i sestra Neva*, *Antun – Nani, manji brat*. Objavila je i dječji roman *Mar i Anata*. 1997. objavila je *Dnevnik rajske loptice* – životopis svete poznate pod imenom Mala Terezija.² Na Hrvatskom katoličkom radiju vodi emisije za djecu.

Selma Lagerlöf

Švedska spisateljica, dobitnica Nobelove nagrade, pisac brojnih romana i kraćih pripovijesti koje govore o švedskom životu u prošlosti. Rođena je 1858. godine na imanju svoga oca u pokrajini Vormland. U svome je djetinjstvu čula mnoge pripovijesti koje su joj poslije u književnom radu služile kao građa i nepresušno vrelo. Školovala se na Kraljevskoj učiteljskoj akademiji u Stockholmu.

1891. izašao je njezin prvijenac *Gösta Berlings Saga* (Saga o Gösti Berlingu) koje je postalo najbolje djelo švedske, pa i skandinavske neoromantike, a njoj samoj donijelo je slavu i priznanje. Osim tog djela napisala je *Nevidljive veze* (1894.), *Čudesa Antikristova* (1897.), *Jeruzalem* (1901.), *Legende o Kristu* (1904.), *Blago gospodina Arne* (1905.), 1906. godine napisala je poznatu knjigu za djecu kod nas prevedenu kao *Čudnovato putovanje Nilsa Holgerssona*. Slijede *Kraljice u Kunghallu*, trilogija *Prsten Lowenskoldsa* (1925. - 1928.), *Dnevnik Selme Lagerlöf* (1932. - 1936.)

² Sonja Tomić, *Svjetiljčica i odabrane priče*, Kašmir promet, Zagreb, 1999.

– autobiografija napisana u nekoliko tomova, koja je tridesetih godina bila vrlo popularna.³

LEGENDE O KRISTU

Legende o Kristu zbirka je pripovjedaka. Originalni je naziv djela *Kristus legender*. U ovome je djelu spisateljica poznate biblijske zgode iz života Isusa Krista ispričala na nov način, maštovito i privlačno, s jedinom namjerom da nam lik Isusa Krista približi kao ljudsko biće koje je svoje božanske osobine nehotično iskazivalo braneći druge ili sebe od zla i pogibelji. Prva pripovijetka ima autobiografski okvir u kojemu spisateljica navodi izvor priče, bakino pripovijedanje.

Sadržaj:

1. Sveta noć
2. Carevo viđenje
3. Zdenac mudraca
4. Betlehemske djetuške
5. Bijeg iz Egipta
6. U Nazaretu
7. U Hramu
8. Rubac svete Veronike
9. Crvendać
10. Gospod Bog i sv. Petar
11. Sveti plamen

Betlehemske djetuške

Rimski legionar stražario je pred gradskim vratima Betlehema i promatrao dječake koji se igrao s pčelama i ljljanima. Jednoga sunčanoga dana dječak mu je spasio život donijevši mu vode. Kralj Herod pozvao je u svoju palaču sve dvogodišnje i trogodišnje dječake. Zbog straha od ispunjenja proročanstva, kralj je naredio pokolj dječaka, no jedna je žena uspjela pobjeći sa svojim sinom. Legionar je zatim krenuo u potragu za muškarcem, ženom i djetetom koji su uspjeli pobjeći iz grada. Pronašao ih je u pećini, ali nije ubio dječaka jer je u njemu prepoznao dijete koje mu je spasilo život s nekoliko kapi vode.

U Nazaretu

Juda i Isus igrali su se i izrađivali ptice od ilovače. Isus je tada imao pet godina. Igrali su se pred radionicom Isusovog oca u Nazaretu. Isus je pričao trgovcima izmišljenu priču o svojim pticama, a Juda je šutio. Sunčevim svjetlom, koje je uhvatio u lokvi vode, Isus je obojio ptice. Ljutiti Juda najprije je nogom zgazio svoje ptice, a

³ Selma Lagerlöf, *Legende o Kristu*, Naklada Fran, Zagreb, 2001., str. 83.

onda je počeo uništavati i Isusove ptičice. Nesretni Isus pljesnuo je rukama i oživio ptice te ih tako spasio od Jude. Kada je Juda vidio da su Isusove ptičice poletjele, zaplakao je. Shvatio je da je loše postupio. On je istovremeno i volio i mrzio Isusa, kojemu je bio čista suprotnost. Kroz odnos Isusa i Jude u ovoj legendi pokazuje se da treba voljeti i one koji nam nanose nepravdu, jer ljubav je u stanju smekšati i njihova nemilosrdna srca.

Crvendać

Bilo je to u vrijeme kad je Gospodin stvarao svijet. U raj u pravu bojio ptice. Ponestalo mu je boje. Magarac je dobio duge uši jer je stalno zaboravljao svoje ime. Bog je izgubio strpljenje pa ga je uhvatio za uha i dugo mu ponavljao ime. Time mu je izvukao uši. Kaznio je i pčelu jer je bila sebična. Ubola bi svakoga tko bi htio probati med. Bog joj je zato rekao da će morati umrijeti čim nekoga ubode. Stvorio je i malu, sivu ptičicu i nazvao ju crvendać. Pitala se zašto se tako zove kad je sva siva, ali Bog joj je rekao da mora zaslužiti crveno perje. Crvendać je već dobio i mladunčad, no crvenoj boji nije bilo ni traga. Jednoga je dana ugledao kako trojicu razapinju na križ, a jednome su čak stavili na čelo i krunu od oštra trnja. Skupio je hrabrosti iako je bio malen i izvadio mu je jedan trn, a kap krvi s raskopca pala je na crvendaćeva prsa te mu je obojila slično perje. Raspeti je na to rekao ptičici: *"Svojom milosrdnošću sad si postigla ono čemu je tvoj rod težio od vremena stvaranja svijeta."*⁴ I tako su crvendaći dobili crvenu boju po prsima i na vratu.

JEZIK I STIL LEGENDI O KRISTU⁵

Legende o Kristu ispriповijedane su na jednostavan način. Dijalozi i monolozi na razumljiv način otkrivaju osobine likova i njihova razmišljanja. Autorica ponekad koristi personifikaciju. Tako je, npr. prirodna pojava poput suše prikazana kao misleće biće u legendi o zdencu mudraca. Ona je negativan lik, raduje se uništenju svega što raste. Personifikacija je upotrijebljena i u prikazu palme. Palma jest živo biće, ali biljke vjerojatno ne razmišljaju i ne osjećaju na isti način kao ljudi. Pa ipak, palma je prikazana na taj način: velika palma u pustinji promatra život oko sebe i razmišlja o sudbini ljudi koji prolaze ispod nje.

Uz pripovijedanje događaja te dijaloge i monologe likova spisateljica se poslužila i opisima. Opisi krajolika vrlo su slikoviti i njihova je funkcija da dočaraju atmosferu u kojoj se odvija neki događaj, kao da krajolik također prenosi značenje događaja. Takav je opis neba i zvijezda.

Legende o Kristu djelo je tematski i idejno povezano sa snagom vjere u Boga koji je nepresušno vrelo pravde, istine, požrtvornosti i milosrđa. Nepravda i zlo, koje živi u ljudima, mogu biti izbrisani vjerom u ljubav i dobrotu, koja se možda ipak krije u svima.

⁴ Selma Lagerlöf, *Legende o Kristu*, Školska knjiga, Zagreb, 2000., str. 220.

⁵ Grupa autora, *Lektira na dlanu za osnovnu školu 2*, SysPrint, Zagreb, 2006., str. 93.

JE LI RIJEČ O LEGENDI?

Andre Jolles u svome djelu *Jednostavni oblici* među jednostavne oblike uvrstio je i legednu. Likovi legendi bili su u pravilu sveci koji su već zarana, još u djetinjstvu pokazivali nadnaravne osobine ili se isticali svojim dobrim djelima. Svetac je tako u legendi osoba za kojom se povodi, čije su se vrline nastojale dosegnuti.⁶ Isus Selme Lagerlöf nije opisan u svome odricanju, isposničkom i poniznom životu pa stoga naziv legenda nije najprimjereniji za njenu prozu. Njene priče nisu legende ni strukturom: u legendi se plošno niže događaj, bez narativnog zapleta, kulminacije i raspleta. Ona čini odmak od standardne legendske strukture.⁷

Sama riječ *legenda* u jednom svom značenju označuje priče o nekoj povijesnoj osobi, ali s podosta mašte, tako da baš i nije posve sigurno da se sve što se u njima priča doista i dogodilo.⁸ Nema pisanih dokaza o točnosti legendi pa ni Crkva ne prihvaća istinitost mnogih legendi o Isusu, o Bogorodici i svecima. No, to im ne umanjuje književno-umjetničku ljepotu.

Autorica ih je nazvala legendama jer se često u legendama pripovijeda o stvarnoj ili izmišljenoj osobi koja je izuzetno važna zbog svojih djela i svoga načina života, po kojima je uzor drugima. U ovome je slučaju to Isus Krist, u kojega se i dandanas mnogi nastoje ugledati. Osim toga, u legendama se isprepliću stvarnost i fantazija, a Isusov je život bio ispunjen čudima: oživio je ptice od ilovače, promijenio izgled trojici mudraca, s nekoliko kapljica vode okrijepio iznemoglog vojnika, palma se sagnula na njegovu zapovijed, provukao se kroz Vrata pravednosti da bi spasio siromašnu ženu, puhnuo je u rog zvan Glas vladara, što nitko nije mogao. Tako se i u pričama o Kristovu životu, kao i u drugim legendama, miješaju obični i nadnaravni događaji.

SVJETILJČICA

Sonja Tomić već na samome početku daje uvod u čitanje i to s citatima iz Biblije: *"I reče Bog: Neka bude svjetlost! I bi svjetlost. I vidje Bog da je svjetlost dobra; i rastavi Bog svjetlost od tame..."*⁹

Autorica kaže da su likovi i događaji u *Svjetiljčici* nadahnuti Biblijom. Oni su djeca njezinih osjećaja i razmišljanja, plod njezinih unutarnjih stanja i potreba. Ljubav i Svjetlost su njezino nadahnuće. Svjetlost je Božje djelo. Želi da čitatelj u ovoj pripovijetki prepozna velikodušnu, dobrotivnu, nesebičnu ljubav koja ne pamti zlo. To

⁶ Selma Lagerlöf, *Beletrizacija Biblije*, u: Stjepan Hranjec, *Kršćanska izvorišta dječje književnosti*, Alfa, Zagreb, 2003.

⁷ Selma Lagerlöf, *Beletrizacija Biblije*, u: Stjepan Hranjec, *Kršćanska izvorišta dječje književnosti*, Alfa, Zagreb, 2003., str. 20.

⁸ Diklić, Težak, Zalar, *Primjeri iz dječje književnosti*, DiVič, Zagreb, 1996., str. 90.

⁹ Stvaranje – dan prvi (Biblija)

je prava ljubav koja zaslužuje naše štovanje. Zato ju pišemo velikim početnim slovom. Objašnjava pojavu Biblije.¹⁰

Zatim navodi podatke o ovoj pripovijetki:

Svjetiljčica je objavljena 1992. godine u izdanju *Kršćanske sadašnjosti*. Vrijeme je radnje jesen, noć. Mjesto radnje je pustinja. Na samome početku *Svjetiljčica* se javlja u noćnoj tami usred pustinje i svojim plamičkom rastjeruje crnilo pred Učenikom.

Sadržaj:

1. *Susret*
2. *Čutura*
3. *Živa voda*
4. *Dragulj*
5. *Rat*
6. *Profesor*
7. *Pred uspon*
8. *Uspoon*
9. *Najviše košta ništa*
10. *Dvorac*
11. *Učitelj*

Čutura

Svjetiljčicu bole noge i želi da je Učenik nosi. Kapnu joj suza i plamen zatreperi kao da će se ugasiti. Učenik ne želi ponovno biti u mraku pa ju podigne. Svjetiljčica mu priča priču o čovjeku koji je hodao pustinjom. Nije htio piti vodu, a bio je jako žedan. Čuvao ju je za kasnije. Kada je već bio iznemogao, posegnuo je za čuturicom, ali ona mu se prevrnula i pola vode se prolilo. Bio je ljut, osjećao je srdžbu. To si je stalno predbacivao. Tugovao je i rovao noktima po tlu, a sunce je pržilo i sušilo njegovu kožu i tijelo. Svjetiljčica mu je željela reći da si ne smije nikada predbacivati nešto.

Čovjek je bio previše štedljiv. Kada mu se dogodila nezgoda, bio je previše srdit, nije ništa poduzeo, odmah je pao u očaj koji ga je "progutao". Zanimario je vodu koja mu je ostala u čuturi, a s njom je mogao preživjeti. No, iz te priče Učenik izvlači zaključak te kaže kako bi na njegovu mjestu on popio vodu iz čuturice.

¹⁰ Riječ je uzeta iz grčkoga jezika, a znači "knjige". Biblija se sastoji od mnogo različitih knjiga. Te su knjige na različitim mjestima, u vremenskom razmaku od kojih tisuću godina napisali različiti ljudi. Prema vjerovanju kršćana vodio ih je i nadahnjivao Bog. Knjige dijelimo na Stari zavjet (knjige koje izlažu povijest i vjersko mišljenje Božjeg naroda od postanka svijeta do Isusovog rođenja) i Novi zavjet (knjige koje sadrže zapise kršćana iz 1. stoljeća – od Isusovog rođenja do otprilike stote godine poslije Krista). Prema Bibliji tijek povijesti i sudbina naroda odvijaju se po božanskom planu, a u tom planu život pojedinog čovjeka ima svoje čvrsto mjesto i svoj smisao. Bog gradi svoj Božji svijet, ali to ne čini bez čovjekove suradnje. Bog želi ostvariti veliku obitelj čovječanstva, bratstvo i prijateljstvo među svim ljudima utemeljeno na ljubavi Božjoj. Ona je velika knjiga čovječanstva koja stoljećima nadahnjuje najveće umjetnike svijeta (Dante, Michelangelo, Meštrović...)

Dragulj

Učenik kaže da nema ništa za darivati Boga, a Svjetiljčica mu na to ispriča priču o bogatunu. Postio je, a jedanput godišnje se i bičevao pa boli prikazivao za svoje susjede. Jednoga dana Bog je pustio bradu i odjenuo haljine bijednika, uzeo štap i torbu pa koračao između kuća. Djeca i golubovi su se okupljali oko njega, a bogataš je optužio gradsku upravu i državu što se nisu pobrinuli za siromaha. Nahranio ga je i napojio. Iz te situacije možemo iščitati Isusovu poruku: "Gladne nahranite!"

Svi su jeli i pili, nitko nije opazio da je tanjur pred djedicom čist, a čaša prazna, niti je tko primijetio kad je otišao. Bog zatim odlazi k ubogoj udovici s dječakom. Dječak uze starca za ruku i pozove ga u kuću. Djetetova ga je majka lijepo primila, stavila najljepši stolnjak. Prvo su njemu dali hranu. Dijete upozorava da se moraju prije jela pomoliti Bogu. Naziva ga *tatom Bogom*. Starac odlazi, a dijete mu reče: "Ostani s nama jer će večer". Ta nas rečenica podsjeća na pjesmu koja se često pjeva za vrijeme svete Mise "Ostani s nama jer mrači se...". Starac kaže: "Ja Jesam s vama i kad ti se čini da me nema. Ja Jesam." Prije odlaska ostavio je dječaku vrećicu punu šarenih kamenčića koji su zapravo bili dragulji.

Profesor

Učenik priča o profesoru koji je živio u njihovoj ulici. Bio je drag, blag i pametan, no nije znao što je to ljubav, a samo ga je ona zanimala. Ispitivao je ljude što je ljubav. Čitao je knjige, tražio odgovore na to pitanje. Učenik kaže da je ljubav kad on dođe Medenoj da ju tješi kad je potrebno, kad se šali kako bi ju nasmejao ako je tužna. Jednoga je dana profesor pokisnuo, smrznuo se vani. Učenik i Medena naišli su na njega, unijeli ga u kuću i brinuli se za njega. Tako je spoznao što je to ljubav. Neki ljudi jednostavno nisu spoznali ljubav, nisu je primili ni od koga. Ljubav nam pomaže u teškoćama, ona nas čini sretnima, ona nam olakšava život i stoga trebamo primati i davati ljubav.

KRAJ:

*"Ako jedne tamne noći, dok šećeš ulicom snenoga grada, kraj tebe neka treptava iskra
sklizne u tamu, ne daj da te zavedu! Nije to krijesnica, već Učenik što Učitelju sa*

Svjetiljčicom hita.

Zastani!

Poslušaj!

To se pustinja pod njegovom stopom talasa. To pješčana zrnca šumore. Kao more..."

Tema je djela Učenikov put do Pravoga Svjetla te čovjekove kušnje na tome putu. Put kroz život koji je pun patnje i teškoća.

Ljubav je osnovni motiv u pripovijetki. Likovi svojim postupcima, razmišljanjima i odnosima prema drugim likovima dokazuju da nose u sebi ljubav o kojoj govori apostol Pavao.

BIBLIJSKI MOTIVI U *LEGENDAMA O KRISTU* I U *SVJETILJČICI*

Prvo ću navesti motive koji se javljaju u djelu Selme Lagerlöf, a zatim motive koji se javljaju u djelu Sonje Tomić.

U objašnjavanju tih motiva poslužila sam se *Leksikonom ikonografije liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva*.¹¹

U *Legendama o Kristu* javljaju se ovi motivi:

❖ BOŽIĆ

Božić je blagdan Kristova rođenja. Slavi se 25. prosinca. Na taj dan svaki svećenik ima pravo služiti tri mise.

❖ ISUS, MARIJA I JOSIP

Marija i Josip javljaju se u Bibliji kao Isusovi roditelji.

❖ HARFA

Harfa je poznata oznaka kralja Davida. Postala je i simbol Knjige psalama i napjeva u čast Božju. O harfi se kao o glazbalu božanske glazbe govori i u Otkrivenju gdje se opisuju 24 Starca koji sjede oko Božjeg prijestolja s harfama u ruci. Sveti Augustin u svojim propovijedima tumači 10 zapovijedi Božjih uspoređujući ih s 10 žica Davidove harfe.

❖ ANĐELI

Anđeli su nevidljiva bića, Božji klanjatelji i služitelji, njegovi glasnici, prenositelji ili izvršitelji njegove volje na zemlji, među ljudima. Tada se pojavljuju u vidljivome, ljudskom liku kao nepoznati stranci, gosti, mladići. Oni nekoga obavješćuju, opominju, poučavaju, prate, štite, čuvaju, kažnjavaju pa čak i ubijaju. Biblijska angelologija razlikuje anđele po funkcijama i hijerarhiji, a predložuje ih kao *nebesku vojsku*, ali im ne utvrđuje broj. U slikarstvu su prikazani kao lijepi mladići obučeni u bijele haljine. S krilima se prvi put javljaju u petom stoljeću. Krila su im isprva bila bijela, a u kasnom srednjem vijeku postala su zlatna ili šarena.

❖ CAR AUGUST

Rimski car u vrijeme Isusovog rođenja.

U one dane izađe naredba cara Augusta da se provede popis svega svijeta. Bijaše to prvi popis izvršen za Kvirinijeva upravljanja Sirijom. (Lk 2, 1)

❖ KRUH

Kruh je uvijek bio sveopći simbol uzdržavanja života. U Starom je zavjetu kruh bio znak Božje providnosti, brige i podrške izraelskom narodu.

❖ KRALJ HEROD

U *Legendama o Kristu* javlja se baš kao i u Bibliji – kao okrutan kralj koji izdaje zapovijed da se poubijaju sva djeca.

¹¹ Grupa autora, *Leksikon ikonografije liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2000.

Vidjevši da su ga mudraci izrugali, Herod se silno rasrdi i posla poubijati sve dječake u Betlehemu i po svoj okolici, od dvije godine naniže – prema vremenu što ga razazna od mudraca. (Mt 2, 16-17)

❖ GOLUBICA

Motiv golubice javlja se i kod Sonje Tomić tako da ću ga opisati detaljnije na narednim stranicama.

❖ BETLEHEM

Betlehem je mjesto Isusovog rođenja.

Čim anđeli otiđoše od njih na nebo, pastiri stanu poticati jedni druge: "Hajdemo dakle do Betlehema. Pogledajmo što se dogodilo, događaj koji nam obznani Gospodin." I pohite te pronađu Mariju, Josipa i novorođenče gdje leži u jaslama. (Lk 2, 15-16)

❖ JERUZALEM

Jeruzalem je religiozno, kulturno i političko središte Židova.

Kad je sutradan silan svijet koji dođe na Blagdan čuo da Isus dolazi u Jeruzalem, uze palmine grančice i iziđe mu u susret. Vikahu: "Hosana! Blagoslovljen Onaj koji dolazi u ime Gospodnje! Kralj Izraelov." (Iv 12, 12-14)

❖ MUDRACI

U Bibliji se mudraci spominju nakon Isusovog rođenja.

Kad se Isus rodio u Betlehemu judejskome u dane Heroda kralja, gle, mudraci se s Istoka pojaviše u Jeruzalemu raspitujući se: "Gdje je taj novorođeni kralj židovski? Vidjesmo gdje izlazi zvijezda njegova pa mu se dođosmo pokloniti." (Mt 2, 1-2)

❖ POHLEPA

A bludnost i svaka nečistoća ili pohlepa neka se i ne spominje među vama, kako dolikuje svetima! Ni prostota, ni ludorija, ni dvosmislica, što se ne priliči, nego radije zahvaljivanje! Jer dobro znajte ovo: nijedan bludnik, ili bestidnik, ili pohlepnik – taj idolopoklonik – nema baštine u kraljevstvu Kristovu i Božjemu. (Ef 5, 3-5)

❖ JUDA

Juda Iškariotski bio je apostol i izdajnik. Izdao je Krista za trideset srebrnjaka. Izdaju je izvršio u noći nakon Kristove molitve na Maslinskoj gori.

Tada jedan od dvanaestorice, zvan Juda Iškariotski, pođe glavarima svećeničkim i reče: "Što ćete mi dati i ja ću vam ga predati." A oni mu odmjeriše trideset srebrnjaka. Otada je tražio priliku da ga preda. (Mt 26, 14-16)

❖ MAJKA, MAJČINSKA LJUBAV

Motiv majke ovdje je jako izražen baš kao i u Bibliji. Dovoljno je da se samo prisjetimo scene kada Isus umire na križu, a Marija pod križem plače za svojim sinom.

❖ HRAM

Poznata nam je priča o Isusovom dolasku u Hram koji je na sličan način opisala i Selma. I u Selminoj pripovijetki Isus je imao tada dvanaest godina, baš kao i u Bibliji.

Kad mu bijaše dvanaest godina, uzidoše po običaju blagdanskome. (Lk 2, 42)

Nakon tri dana našoše ga u Hramu gdje sjedi posred učitelja, sluša ih i pita. Svi koji ga slušahu bijahu zaneseni razumnošću i odgovorima njegovim. (Lk 2, 46-48)

❖ MOJSIJE

Mojsije je prvi vjerski, kulturni, pravni, društveni, politički i vojni organizator i vođa Izraelaca, od njihova bijega u Egipat, pa tijekom putovanja kroz pustinju do njihovog

ulaska u obećanu zemlju – Palestinu (Kanaan). On je i posrednik između Boga i izabranog naroda. Živio je u XIII. stoljeću prije Krista. Židovska, a tako i srednjovjekovna kršćanska tradicija pripisivale su mu autorstvo Pentateuha (Petoknjižja – prvih pet knjiga Staroga zavjeta).

❖ ABRAHAM

Po Bibliji, Abraham je praotac židovskoga naroda. U ikonografiji se označava kao sijedi starac, duge kose i brade. Poznata nam je priča iz Biblije kada je Abraham žrtvovao svoga sina jedinca – Izaka. Anđeo ga je spriječio u tome tako da je umjesto sina ipak žrtvovao ovna. Bog ga je nakon toga ponovno blagoslovio i dao mu velika obećanja glede njegovoga potomstva.

❖ SALOMON

Salomon je Davidov sin i jedan od najslavnijih izraelskih kraljeva. On u Bibliji moli Boga za dar mudrosti i sagradio je prvi Hram.

Bijaše milo Jahvi što je Salomon to zamolio. Zato mu Jahve reče: "Jer si to tražio, a nisi iskao ni duga života, ni bogatstva, ni smrti svojih neprijatelja, nego pronicavost u prosuđivanju pravice, evo ću učiniti po riječima tvojim: dajem ti srce mudro i razumno, kakvo nije imao nitko prije tebe niti će ga imati itko poslije tebe, ali ti dajem i što nisi tražio: bogatstvo i slavu kakve nema nitko među kraljevima. I ako budeš stupao mojim putovima i budeš se držao mojih zakona i zapovijedi, kao što je činio tvoj otac David, umnožit ću tvoje dane." (Ljetopisi II 1, 10-14)

❖ JANJE

Kao što je janje žrtvena životinja židovske Pashe, ono je u prenesenom smislu prije svega slika Kristove žrtve, samoga Krista.

❖ SIROMAŠTVO

Siromašni zauzimaju važno mjesto u Bibliji. Ako mudrosne knjige smatraju ponekad siromaštvo posljedicom nerada, proroci znaju da su siromasi prije svega potlačeni, pa traže pravo za sebe i malene, i za potrebne (Iz 10,2; Job 34,28s; Jak 2,2s). Siromasi su uglavnom bili Izraelci podložni volji Božjoj. Sam Isus daje primjer siromaštva i poniznosti. Poistovjetio se s malenima i poniznima.

Blago siromasima duhom: njihovo je kraljevstvo nebesko! (Mt 5, 3)

❖ RASPELO

Liturgijski i devocionalni predmet (kip ili slika) koji prikazuje križ s pribijenim Kristovim tijelom.

❖ VERONIKIN RUBAC

Žena iz Evanđelja koju je Krist izliječio od krvarenja. Kada je nosio križ prema Kalvariji, ona se sažalila nad njim i pružila mu svoj rubac kako bi obrisao znoj sa svoga krvavoga lica. Nakon toga na rupcu se čudom pojavio vjeran otisak Isusovog lica. Kao relikvija pod imenom *Volto santo* (tal. sveto lice) bila je u crkvi sv. Petra u Rimu predmet velike pobožnosti hodočasnika.

❖ GUBA

Isus je ozdravljao bolesnike. Tjelesno je ozdravljenje znak dubinskoga ozdravljenja. Oproštenje grijeha već uključuje obećanje ozdravljenja jer su se bolesti smatrale posljedicom grijeha koji je učinio bolesnik ili njegovi roditelji. Isus je ponekad činio čuda iz sućuti. Cilj je čuda osobito da utvrđuje vjeru.

Kad gle, doniješe mu uzetoga koji je ležao na nosiljci. Vidjevši njihovu vjeru, reče Isus uzetomu: "Hrabro, sinko, otpuštaju ti se grijesi!" (Mt 9, 2)

Kad je Isus sišao s gore, pohrli za njim silan svijet. I gle, pristupi neki gubavac, pokloni mu se do zemlje i reče: "Gospodine, ako hoćeš, možeš me očistiti." (Mt 8, 1-2)

❖ PILAT

Upravitelj koji je na nagovor Židova dao izbičevati Isusa i osuditi ga na smrt.

A Pilat ponovno iziđe i reče im: "Evo vam ga izvodim da znate: ne nalazim na njemu nikakve krivice." (Iv 19, 4)

❖ UČENICI

Učenici je novi izraz za kršćane u nekim ulomcima Djela apostolskih. U Evandjelju se navodi da je Isus imao dvanaestoricu učenika.

Dozva dvanaestoricu svojih učenika i dade im vlast nad nečistim dusima: da ih izgone i da liječe svaku bolest i svaku nemoć. A ovo su imena dvanaestorice apostola: prvi Šimun, zvan Petar, i Andrija, brat njegov; i Jakov, sin Zebedejev, i Ivan, brat njegov; Filip i Bartolomej; Toma i Matej carinik; Jakov Afejev i Tadej; Šimun Kananaj i Juda Iškariotski, koji ga izda. (Mt 10, 1-4)

Broj dvanaest je ostvarenje novoga Božjega naroda, onih koji vjeruju u Krista. Kao što dvanaest plemena izražava sav starozavjetni Božji narod tako dvanaest Isusovih učenika znači cjelokupnu Crkvu.

❖ KRŠTENJE

Krštenje je jedan od sedam svetih sakramenata. U prvim se stoljećima krštenje obavljalo uranjanjem u vodu, a sada se obavlja polijevanjem. U prvom razdoblju kršćanstva krstili su se uglavnom odrasli, a od VI. stoljeća krste se već i djeca. Umjesto djeteta odgovore daju roditelji ili kum (kao svjedok), a dijete ta obećanja samo obnavlja kada odraste, u sakramentu potvrde.

❖ LJILJAN

Ljiljan je znak čistoće, i stoga je postao cvijetom blažene Djevice Marije. Izvorno, u ranoj kršćanskoj umjetnosti, ljiljan se pojavljuje kao oznaka svetih djevice. Ljiljan među trnjem osobit je znak bezgrješnog začeća blažene Djevice Marije, koja je očuvala svoju neporočnost usred grješnoga svijeta. Jedan se događaj iz života blažene Djevice Marije posebno povezuje s ljiljanom, a to je Navještenje. Na mnogim prikazima Navještenja iz doba renesanse arkandeo Gabrijel drži u ruci ljiljan, ili je ljiljan stavljen u vazru na prostoru između Marije i anđela. Zbog toga je ljiljan također simbol arkandela Gabrijela.

❖ SVETI PETAR

Bio je Isusov vjerni učenik.

Na to će mu Petar: "Gospodine, a zašto sada ne bih mogao poći za tobom? Život ću svoj položiti za tebe!" (Iv 13, 37)

❖ MAGARAC

"A Isus nađe magarčića i sjedne na nj kao što je pisano..." (Iv 12, 14) U Bibliji se često spominje ova životinja. Već pri samome Kristovom rođenju, Marija je Isusa nosila u naručju, a jahali su na magarcu.

❖ PAKAO

Pakao je po kršćanskoj klasičnoj doktrini stanje i mjesto vječnih muka za grješnike.

❖ ISUS KRIST

Krist je središnja ličnost kršćanske ikonografije, uz koju je vezano ovo povijesno i teološko nazivlje: Isus iz Nazareta, Krist, Emanuel, Sin Božji, Riječ, Mudrost Božja, Jaganjac Božji, Sin čovječji, Otkupitelj, Spasitelj, Gospodin, Učitelj, Kralj, Pastir.

❖ PČELA

Zbog svoje marljivosti pčela je postala simbolom djelovanja, radišnosti, rada i reda. Kako proizvodi med, smatra se slikom slasti i rječitosti. Košnica je također slika pobožne i složne zajednice. Sveti Ambrozije uspoređuje Crkvu s košnicom, a kršćane s pčelama koje rade neumorno i uvijek ostaju vjerne svome domu. Kako, prema drevnoj legendi, pčela nikada ne spava, naknadno je postala slikom kršćanske budnosti i revnosti u stjecanju kreposti.

❖ VJENČANJE

Jedan od sedam svetih sakramenata.

❖ KRIŽ

Znak križa ne označava bilo koji križ, već upravo onaj križ na kojem je Isus bio ponižavajuće raspet, osuđen kao pobunjenik koji se izdavao za Boga i *Kralja židovskog*.

❖ ISUSOV GROB

Isus je umro na Veliki petak i na taj dan nema mise. Marija Magdalena je prva vidjela da je Isusov grob prazan.

Prvog dana u tjednu rano ujutro, još za mraka, dođe Marija Magdalena na grob i opazi da je kamen s groba dignut. (Iv 20,1)

❖ VELIKA SUBOTA

Sjeti se da svetkuješ dan subotnji. (Izl 20, 8)

❖ PALMA

Kod Rimljana palma od davnine slovi kao znak pobjede. To je značenje preneseno i u kršćansku simboliku gdje palmina grana podsjeća na pobjedu mučenika nad mukama i smrću. Mučenici se često prikazuju s palmom uz sredstvo kojim su bili mučeni, ili imaju samo palmu umjesto takva sredstva.

U *Svjetiljčici* se javljaju ovi motivi:

❖ PAVAO

Lik sv. Pavla najpoznatiji je od svih likova Kristovih sljedbenika iz prvog stoljeća. Rođen je u Tarzu, a zvao se Savao (Šaul). Savao je bio prisutan kao službeni svjedok prilikom kamenovanja sv. Stjepana, prvog đakona u Crkvi, a zatim je krenuo prema Damasku s ovlaštenjem da rasprši malu kršćansku zajednicu u tom gradu. Napisao je niz poslanica prvim kršćanskim općinama i pojedincima. Predaja tvrdi da je mučen u Rimu te pogubljen mačem.

❖ POSLANICE

Poslanice su upućivali apostoli prvim kršćanskim zajednicama i uvrštene su u Novi zavjet. Sedam poslanica Novoga zavjeta, koje nisu od sv. Pavla, dosta su brzo skupljene u zasebnu zbirku, premda nisu istoga podrijetla: jedna je sv. Jakova, jedna sv. Jude, dvije sv. Petra i tri sv. Ivana. Zovu se od starine *katoličke*, možda stoga što

većinom nisu upravljene pojedinim zajednicama ili osobama, nego se više odnose na kršćane općenito.

Pavlove su poslanice odgovori na konkretne situacije. Riječ je o stvarnim pismima, uvjetovanim ondašnjim obrascima, ali ne o posve privatnim pismima ili čisto literarnim poslanicama, nego o izlaganjima koje Pavao upućuje konkretnim čitateljima i preko njih svim Kristovim vjernicima.

❖ SKROMNOST

Isus nam je sam svojim životom pokazao što znači živjeti skromno. Skromnošću se isticao i sv. Franjo.

❖ PLAMEN

Plamen u Bibliji najčešće predstavlja silazak Duha Svetoga.

❖ PUSTINJA

Pustinja se u Bibliji navodi kao mjesto Isusove kušnje.

Duh tada odvede Isusa u pustinju da ga đavao iskuša. I propostivši četrdeset dana i četrdeset noći, napokon ogladnje. (Mt 4, 1-2)

❖ SAN

Motiv sna često se javlja u Bibliji. To možemo vidjeti i u ovom primjeru: *A pošto oni otiđoše, gle, anđeo se Gospodnji u snu javi Josipu: "Ustani, reče, uzmi dijete i majku njegovu te bježi u Egipat i ostani ondje dok ti ne rekнем jer će Herod tražiti dijete da ga pogubi!" On ustane, uzme noću dijete i majku njegovu te krene u Egipat.* (Mt 2, 13-15)

❖ GOLUBICA

Golubica je u ranoj kršćanskoj umjetnosti bila simbolom čistoće i mira. U izvještaju o potopu, golubica koju je Noa pustio iz korablje donijela je maslinovu grančicu i time najavila da su se vode povukle i da se Bog izmirio s ljudima. U Mojsijevu zakonu golubica se proglašava čistom životinjom. Stoga se ona prinosi u obredu očišćenja nakon rođenja djeteta. U ikonografiji, sveti Josip često nosi u kavezu dvije bijele golubice u prizorima prikazanja u hramu. No, najvažnija je primjena golubice u kršćanskoj umjetnosti u vezi s prikazivanjem Duha Svetoga. Ta se simbolika najprije javlja u izvještaju o Isusovom krštenju. *I posvjedoči Ivan: "Promatrao sam Duha gdje s neba silazi kao golub i ostaje na njemu."* (Iv 1, 32)

Kao simbol Duha Svetoga golubica se javlja u prikazivanju Trojstva, krštenja Isusova i navještenja Marijina. Sedam golubica predstavlja sedam Božjih duhova ili sedmerostruki milosni dar Duha Svetoga.

❖ MOLITVA

Nakon posljednje večere Krist se s apostolima povukao na molitvu u Getsemanski vrt, na Maslinsku goru i tamo je molio: *Oče! Ako hoćeš, otkloni ovu čašu od mene. Ali ne moja volja, nego tvoja neka bude!* (Lk 22, 42) I svojim je učenicima rekao: *Molite da ne padnete u napast!* (Lk 22, 40)

❖ JABUKA

U latinskom jeziku ista riječ, *malum*, označuje *jabuku* i *zlo*. Iz te se okolnosti razvila legenda da je stablo spoznaje dobra i zla nasred edenskog vrta, s kojega je Adamu i Evi bilo zabranjeno uživati plodove, bila upravo jabuka.

No, jabuka također označava Krista, novog Adama, koji je na se preuzeo teret ljudskih grijeha. Zato jabuka, kad se javlja u Adamovoj ruci predstavlja grijeh, a u Kristovim rukama predstavlja plodove spasa.

❖ ISTIČNI GRIJEH

To je grijeh u kojem se, po tradicionalnoj teologiji, rađaju svi ljudi jer, potječući od Adama, sudjeluju u njegovu grijehu neposluha prema Bogu. Krist je donio oslobođenje, otkupljenje od tog grijeha, a pojedinci se istočnog grijeha oslobađaju sakramentom krštenja.

❖ VODA

Voda je znak pranja i čišćenja. U tom se značenju upotrebljava kod sakramenta krštenja, koji predstavlja ispiranje grješnosti i ulazak u novi život. Time ona označuje i nevinost.

❖ LJUBAV

Ljubav je jedna od najčešćih krjeposti koja se javlja u Bibliji. I sam Isus se naziva Ljubavlju.

Budite dakle nasljedovatelji Božji kao djeca ljubljena i hodite u ljubavi kao što je i Krist ljubio vas i sebe predao za nas kao prinos i žrtvu Bogu na ugodan miris. (Ef 5, 1-3)

❖ SOTONA

Izvori kršćanske demonologije nalaze se u nasljeđu starozavjetnih vjerovanja, nastavljaju se u riječima i postupcima Kristovim, u izvještajima Evanđelja, u mislima apostolskih poslanica i u viđenjima Apokalipse. Sotona i zli dusi shvaćeni su kao osobe s inteligencijom, s inicijativom, moći i mogućnostima djelovanja koje idu dotle da mogu i opsjednuti ljude, mučiti ih duševno i tjelesno i čak upravljati djelovanjem opsjednutih. Njih uvijek karakterizira otpor i pobuna u odnosu prema Božjem autoritetu i uloga varke, zlobe, spleta i zavoda u odnosu prema ljudima.

❖ PRAVI PUT

Isus je Put ukoliko objavljuje Oca, jer nam pokazuje put k Ocu. On je jedini pristup Ocu, jer od Oca dolazi i k njemu ide, a ipak je jedno s njime. *Put* označava čovjekov način života.

Uđite na uska vrata! Jer široka su vrata i prostran put koji vodi u propast i mnogo ih je koji njime idu. O kako su uska vrata i tijesan put koji vodi u Život i malo ih je koji ga nalaze! (Mt 7, 13-14)

Vi što se bojite Gospoda, očekujte njegovu milost i ne skrećite s pravoga puta, da ne propadnete. (Sir 2, 7)

❖ GLAS S NEBA

Glas s neba pojavljuje se i u Bibliji.

I eto glasa s neba: "Ovo je Sin moj, Ljubljeni! U njemu mi sva milina!" (Mt 3, 17)

❖ UČITELJ

Isus se u Bibliji mnogo puta naziva Učiteljem.

❖ SVJETLO

Ja sam svjetlost svijeta; tko ide za mnom, neće hoditi u tami, nego će imati svjetlost života. (Iv 8, 12) U skladu s tim Kristovim riječima, svjetlo označava samoga Krista.

ZAKLJUČAK

Možemo primijetiti da se u *Legendama o Kristu* pojavljuje više biblijskih motiva nego u *Svjetiljčici* što nije iznenađujuće jer je *Svjetiljčica* manja opsegom nego *Legende o Kristu*, a time ima i manji broj pripovijetki.

Legende o Kristu opisuju Isusov život od rođenja do njegove smrti pa imamo mnogo konkretnih motiva dok se u *Svjetiljčici* javljaju više apstraktni motivi.

Selma je legende pisala prema sjećanjima na bakine priče i prema jednom starom švedskom udžbeniku u kojem su neke od njih ispričane strahovito dosadno i s mnogo poučavanja, ali i prema kazivanjima koja je čula za svojih putovanja po južnoj Italiji i Palestini. Najvažnije je od svega da je Selma u njih unijela svoju dušu i svoju književnu vještinu i time ih učinila zanimljivima. Njena knjiga *Legende o Kristu* odlikuje se jednostavnošću, simbolikom i snažnim moralnim poticanjem.¹²

Odmah po krštenju Hrvata, od sedmoga stoljeća pa nadalje, Biblija je snažno prožela sve vidove hrvatskoga života. Sva je hrvatska tradicijska kultura oslonjena na Božje zapovijedi. Brojevi 1, 3, 4, 7, 12, 100 usustavljeni su kao simboli. Starozavjetni Jahve često poprima sasvim ljudsko značenje, a da mu se ne oduzima nadnaravna, božanska bit.¹³

Biblija je učvrstila hrvatski rječnik, sintaksu, stilistiku i opću kulturnu sliku. I u svakodnevni su govor dospjeli mnogi biblijski stilistički ukrasi i poprimili svakodnevni i uobičajeni iskaz.¹⁴

Često su i likovi hrvatskih priča biblijski likovi (Adam i Eva, Kain i Abel, anđeli, zmija, Noa, Josip, Juda, David, Ivan Krstitelj, Krist, Marija, apostoli).¹⁵

U *Svjetiljčici* Sonje Tomić nije važna žanrovska odrednica, već poruka što ju djelo odašilje. Ona gradi poruke te ih obilato potkrjepljuje ulomcima iz Biblije.¹⁶ Njena je knjiga odgojna, kršćanska misao koja ukazuje na ljubav, plemenitost i vjeru. Iz svih tekstova izbija dobrota i ljubav prema bližnjima.

Kao što sam rad započela riječima iz Novoga zavjeta, tako bih ga sada htjela i završiti riječima iz još jednoga psalma:

*Nemoj se žestiti na opake,
zavidjet nemoj pakosnicima:
kao trava brzo se osuše,
ko mlada zelen brzo uvenu.
U Jahvu se uzdaj i čini dobro,
da smiješ stanovati u zemlji
i živjeti u miru.
Sva radost tvoja neka bude Jahve:*

¹² Selma Lagerlöf, *Gösta Berling*, Zagreb, 1994., str. 385.

¹³ Ivan Šetak, *Religijske teme u književnosti*, Zagreb, 2001., str. 84.

¹⁴ Isto, str. 87.

¹⁵ Isto, str. 88.

¹⁶ Sonja Tomić, *Pokušaj reevangelizacije*, u: Stjepan Hranjec, *Kršćanska izvorišta dječje književnosti*, Alfa, Zagreb, 2003., str. 122.

*on će ispuniti želje tvoga srca!
Prepusti Jahvi putove svoje,
u njega se uzdaj, i on će sve voditi. (PSALAM 37)*

LITERATURA

- Anić, Vladimir (1991.), Rječnik hrvatskog jezika. Zagreb: Novi liber.
Babić, Ham, Moguš, (2005.), Hrvatski školski pravopis. Zagreb: Školska knjiga.
Grupa autora (2006.), Lektira na dlanu za osnovnu školu 2. Zagreb: SysPrint.
Grupa autora (2000.), Leksikon ikonografije liturgike i simbolike zapadnog
Grupa autora (2000.), Život i škola. Časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, Osijek, , br. 4.
Grupa autora, (1996.), Primjeri iz dječje književnosti. Zagreb: DiVič.
Hranjec, Stjepan (2003.), Kršćanska izvorišta dječje književnosti. Zagreb: Alfa.
Lagerlöf, Selma (1994.), Legende o Kristu. Zagreb: Slon.
Lagerlöf, Selma (1994.), Gösta Berling. Zagreb: Školska knjiga.
Lagerlöf, Selma (2000.), Legende o Kristu. Zagreb: Školska knjiga.
Lagerlöf, Selma (2001.), Legende o Kristu, Zagreb: Naklada Fran.
Lagerlöf, Selma (2004.), Legende o Kristu. Varaždin: Katarina Zrinski d.o.o.
Novi zavjet i psalmi (1991.), Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
Pintarić, Ana (1999.), Bajke. Osijek: MH.
Šestak, Ivan (2001.), Religijske teme u književnosti. Zbornik radova međunarodnog simpozija održanog u Zagrebu 9. prosinca 2000., Zagreb.
Težak, Babić, (2002.), Gramatika hrvatskog jezika. Zagreb: Školska knjiga.
Tomić, Sonja (1999.), Svjetiljčica i odabrane priče. Zagreb: Kašmir promet.
Uskoković, Davor (2006.), Vodič kroz lektiru za više razrede osnovne škole. Zagreb: Mozaik knjiga.
Zlatni danci 5 (2004.), Kršćanstvo i dječja književnos. Osijek: Filozofski fakultet.
kršćanstva. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

UDK: 821.163.42.09

821.113.6.09

Expert Paper

Received on: 21.03.2008.

Mihaela Čurić*

BIBLICAL MOTIFS IN THE WORKS OF SONJA TOMIĆ AND SELMA LAGERLÖF

Summary: *Biblical motifs can be used as good examples in the upbringing of children, which was the reason for writing this paper. Biblical motifs that occur in the works Legends of Christ and Little Flame have been noted in my work. These stories are characterized by simplicity and strong moral inspiration. Biblical motifs found in these works have been explained and illustrated with quotations from the New Testament. This work is a reminder that children need to get the basis for the future from books that are filled with love and good morals.*

Key words: *Bible, legends, motifs, parables, saints, Jesus Christ, upbringing, morals*

* Mihaela Čurić, prof., Srednja strukovna škola Braće Radića, Đakovo